

Oświadczenie Rady Miejskiej Gminy Rawicz

z dnia 27 listopada 2024 r.

w sprawie uczczenia 100. rocznicy urodzin profesora Waleriana Sobisiaka

Na podstawie §28 ust. 3 pkt 3 Statutu Gminy Rawicz, uchwalanego Uchwałą nr XLV/501/17 z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie Statutu Gminy Rawicz (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2018r. poz. 630, 7283, z 2020r., poz. 833, z 2024 r. poz. 5539)

Rada Miejska Gminy Rawicz pragnie uczcić pamięć profesora Waleriana Sobisiaka w 100. rocznicę Jego urodzin.

Pragniemy wyrazić nasz najgłębszy szacunek w związku z Jego wybitnymi dokonaniem.

27 listopada 2024 roku przypada 100. rocznica urodzin prof. Waleriana Sobisiaka – rawiczana, harcerza, społecznika, nauczyciela akademickiego UAM, historyka kultury materialnej, etnografa, badacza kultury Polonii zachodnioeuropejskiej, autora monografii *Dzieje Ziemi Rawickiej* – Ziemi, którą tak bardzo ukochał.

Prof. dr hab. Walerian Sobisiak urodził się 27 listopada 1924 roku w Rawiczu jako jedyne dziecko Jakuba Sobisiaka (1897–1950) oraz Teodory Sobisiak z domu Krauze (1902–1990). Jego ojciec był woźnym w szkole, następnie pracownikiem technicznym w rawickim Korpusie Kadetów, matka pracowała w rawickiej Fabryce Szczotek i Pędzli, a po II wojnie światowej w szwalni. Po ukończeniu sześciu klas szkoły powszechnej Walerian Sobisiak w roku szkolnym 1937/38 roku wstąpił do rawickiego Korpusu Kadetów nr 2 im. Marszałka Rydza-Śmigłego, do wybuchu II wojny światowej ukończył dwie klasy. 1 września 1939 roku został zmobilizowany i wcielony do I Batalionu Obrońców Lwowa. Walczył w obronie tego miasta do 22 września 1939 roku, tj. do poddania Lwowa Sowiecom. Powrócił do rodzinnego Rawicza, gdzie pracował fizycznie w ogrodnictwie, fabryce mebli, sklepie z artykułami żelaznymi oraz w wytwórni koszykarskiej. 1 września 1944 roku został skierowany przez władze okupacyjne na przymusowe roboty (Einsatz) do budowy okopów i rowów przeciwpancernych, najpierw w okolicach Leszna, później w okolicach Włocławka, pracował przy nich do stycznia 1945 roku, czyli do wyzwolenia tego miasta przez Armię Czerwoną. Powrócił do Rawicza, gdy pojawiła się możliwość kontynuowania nauki w szkole średniej w kwietniu 1945 roku wstąpił do Państwowego Gimnazjum i Liceum w Rawiczu (placówka mieściła się m.in. w budynku obecnej Szkoły Podstawowej nr 3 im. Kornela Makuszyńskiego), które ukończył uzyskaniem świadectwa maturalnego 27 maja 1947 roku. Następnie podjął studia na ówczesnym Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego w zakresie nauk ekonomiczno-politycznych, a w latach 1949–52 studiował dodatkowo prawo. 15 października 1951 roku otrzymał dyplom magistra nauk ekonomiczno-politycznych, natomiast 25 stycznia 1952 dyplom magistra praw kierunku cywilistycznego i kryminologicznego. 1 lutego 1952 roku Walerian Sobisiak rozpoczął pracę w Instytucie Przemysłu Włókien Łykowych (funkcjonującego później jako Instytut Włókien Krajowych) w Poznaniu. W 1956 roku rozpoczął współpracę naukową z Katedrą Etnografii Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM. 8 listopada 1960 roku na Wydziale Prawa UAM obronił dysertację doktorską pt. *Rozwój latyfundium biskupstwa poznańskiego w XVI do XVIII wieku*, otrzymując stopień naukowy doktora nauk prawnych. 1 grudnia 1960 roku objął stanowisko starszego asystenta, a 1 września 1963 roku został adiunktem w Katedrze Etnografii UAM. Podsumowaniem prowadzonych wówczas badań naukowych stała się rozprawa habilitacyjna *Wiejskie włókiennictwo w Wielkopolsce. Porównawcze studium historyczno-etnograficzne* (Poznań 1968). W tym czasie w ramach programu badawczego związanego z obchodami Tysiąclecia Państwa Polskiego uczestniczył w badaniach z zakresu historii regionalnej dotyczących przeszłości miast i ziem Wielkopolski, których wyniki opublikował w monografiach dziejów Koła i Żnina. Badał także przeszłość swoich rodzinnych stron. Efektem tych prac jest ceniona przez znawców monografia historyczna *Dzieje Ziemi Rawickiej* (Poznań 1967), której ozdobnie oprawny egzemplarz umieszczono w 1967 roku wraz z kolekcją monet polskich z lat 60. XX w. w kuli wieży ratusza w Rawiczu. 29 kwietnia 1968 roku Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM nadała Walerianowi Sobisiakowi stopień naukowy docenta nauk humanistycznych w zakresie etnografii. Stanowisko docenta otrzymał 1 listopada 1969 roku. 8 września 1970 roku został przeniesiony służbowo do Międzywydziałowego Studium Kulturalno-Oświatowego UAM (przemianowanego w 1972 roku na Międzywydziałowe Studium Kultury i Turystyki).

W latach 1970–1976 pełnił funkcję zastępcy kierownika, a 1 września 1976 roku został powołany na stanowisko kierownika. Po przekształceniu tej jednostki organizacyjno-dydaktycznej w Podyplomowe Studium Kultury i Turystyki przy Instytucie Kulturoznawstwa UAM (jedyne wówczas w Polsce) kierował nim od 1 stycznia 1978 roku aż do swojej śmierci. Zainteresowania dydaktyczne Waleriana Sobisiaka turystyką i krajoznawstwem, a także jego kompetencje naukowo-badawcze zostały docenione przez Wydział Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, gdzie od roku akademickiego 1974/75 aż do śmierci w 1987 roku prowadził wykłady z historii kultury i sztuki oraz etnografii. Po utworzeniu Instytutu Kulturoznawstwa na UAM 30 września 1976 roku stał się jego pracownikiem naukowo-dydaktycznym, 1 stycznia 1977 roku został mianowany wicedyrektorem, pełniąc tę funkcję, z przerwą w roku akademickim 1983/84, do śmierci. W Instytucie Kulturoznawstwa prowadził zajęcia dydaktyczne z wiedzy o kulturze ludowej, organizacji życia kulturalnego, seminarium doktorskie i seminaria magisterskie. Był promotorem 122 prac magisterskich: 1 z etnografii, 78 z kulturoznawstwa i 41 z turystyki. Wypromował 6 doktorów. Jest autorem prawie 160 publikacji, 4 książek, ponad 50 artykułów, 20 komunikatów naukowych, 40 recenzji oraz kilkudziesięciu przyczynków. Jest uważany za pioniera badań w zakresie kultury środowisk polonijnych krajów Europy Zachodniej. W uznaniu jego wkładu w rozwój studiów nad Polonią został powołany w 1974 roku do Komitetu Badań Polonijnych Polskiej Akademii Nauk i pozostał jego członkiem przez trzy kolejne kadencje. 1 listopada 1985 roku, po uzyskaniu tytułu profesora nadzwyczajnego, został powołany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na stanowisko profesora UAM. Był członkiem Europejskiego Towarzystwa Etnograficznego z siedzibą w Paryżu (od 1965), Polskiego Towarzystwa Historycznego (od 1949), Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (od 1952), Lubuskiego Towarzystwa Naukowego (od 1965), Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (od 1968), PTTK (od 1980), Towarzystwa Wiedzy Powszechnej oraz regionalnych stowarzyszeń kulturalnych Rawickiego Towarzystwa Kulturalnego i Koła Przyjaciół Rawicza. Prof. Walerian Sobisiak był jednym z inicjatorów i współtwórców Muzeum Ziemi Rawickiej w Rawiczu. Prof. Walerian Sobisiak był związany z harcerstwem, w Związku Harcerstwa Polskiego działał już przed II wojną światową – był wychowankiem, a następnie drużynowym 3. Drużyny Harcerzy im. S. Czarnieckiego w Rawiczu, uzyskał stopień harcerza orlego. Po zakończeniu działań wojennych do lutego 1949 roku pełnił funkcję komendanta hufca Rawicz. Druh Walerek – jak go nazywano – zapisał się trwale w pamięci ówczesnej braci harcerskiej. Był bardzo ceniony, szanowany i popularny w tym środowisku. Kontynuował przedwojenne tradycje skautowskie, opierając się wprowadzeniu tzw. nowego programu harcerskiego zgodnego z ideologią komunistyczną. Zachował niezależność polityczną miejscowej organizacji ZHP od ówczesnych lokalnych struktur władzy państwowej. Pod presją Urzędu Bezpieczeństwa, Kuratorium Szkolnego oraz Komendy Chorągwi ZHP w Poznaniu zrezygnował z funkcji komendanta hufca, doprowadzając jeszcze do wyboru na to stanowisko swojego dotychczasowego zastępcy, kapelana rawickich harcerzy. Prof. Walerian Sobisiak zmarł nagle 1 czerwca 1987 roku w Poznaniu podczas pełnienia obowiązków służbowych, został pochowany w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Rawiczu.

W dowód uznania za pracę na rzecz społeczności regionalnych i lokalnych otrzymał: Odznakę Honorową „Za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego” (1977), Odznakę Honorową Miasta Poznania (1978) oraz Odznakę Honorową „Za Zasługi dla Województwa Leszczyńskiego” (1979). Za pracę naukowo-dydaktyczną odznaczony został Złotym Krzyżem zasługi (1979) i Krzyżem kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1986). W 1983r. uhonorowano go wojskowym Medalem „Za udział w wojnie obronnej 1939”. Od 2023 roku jest patronem jednej z rawickich ulic. Rada Miejska Gminy Rawicz, doceniając wyjątkowe znaczenie bogatego dorobku naukowego autora monografii *Dzieje Ziemi Rawickiej* i jego wkład dla polskiej kultury, upamiętnia profesora Waleriana Sobisiaka w 100. rocznicę Jego urodzin.